

סִפְתָּא דִּירֵיעָתָא דְּבֵית לֹפִי
תְּנִינָא:

עֲשֵׂה עַל־שֹׁפֵת הַיְרִיעָה הַחֲבֵרֶת הַשֵּׁנִית:

the innermost edge] of the second joined group [of curtains].

VAYAKHEL FOR FRIDAY

ויקהל ליום ששי

יח וְעָבַד פּוֹרְפִין דְּנִחְשָׂא
חֲמִשִּׁין לְלַפְפָּא יתּ מִשְׁכַּנָּא
לְמַהוּי חַד: יט וְעָבַד חוּפָּאָה
לְמִשְׁכַּנָּא מִשְׁכֵי דְּדִכְרֵי מִסְמְקֵי
וְחוּפָּאָה מִשְׁכֵי דְּסִגְוֹנָא
מִלְעָלָא: כ וְעָבַד יתּ דְּפִיא
לְמִשְׁכַּנָּא דְּאֵעֵי שְׁטִין קִימִין:
כא עֲשֵׂר אַמִּין אַרְכָּא דְּדַפָּא
וְאַמְתָּא וּפְלִגּוֹת אַמְתָּא פּוֹתִיא
דְּדַפָּא חַד: כב תְּרִינִין צִירִין
לְדַפָּא חַד מִשְׁלֵבִין חַדָּא לְקַבֵּל
חַדָּא פִּן עָבַד לְכָל דְּפִי
מִשְׁכַּנָּא: כג וְעָבַד יתּ דְּפִיא
לְמִשְׁכַּנָּא עֶסְרִין דְּפִין לְרוּחַ
עֵבֶר דְּרוּמָא: כד וְאַרְבְּעִין
סְמְכִין דְּכֶסֶף עָבַד תַּחַת
עֶסְרִין דְּפִין תְּרִין סְמְכִין תַּחַת
דְּפָא חַד לְתִרִין צִירוּהֵי וְתִרִין
סְמְכִין תַּחַת דְּפָא חַד לְתִרִין
צִירוּהֵי: כה וְלִסְטֵר מִשְׁכַּנָּא
תְּנִינָא לְרוּחַ צְפוּנָא עָבַד

יח וַיַּעַשׂ קָרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים לְחַבֵּר אֶת־
הָאָהֳלָה לְהִיתָ אֶחָד: יט וַיַּעַשׂ מִכְסֵה לְאָהֳלָה
עֶרְתָּ אֵילָם מְאֻדָּמִים וּמִכְסֵה עֶרְתָּ תַּחְשִׁים
מִלְמַעְלָה: ס חֲמִישִׁי כ וַיַּעַשׂ אֶת־הַקָּרְשִׁים
לְמִשְׁכַּן עֲצֵי שֹׁטִים עֲמֻדִים: כא עֲשֹׂר אַמְתָּ
אַרְבֵּי הַקָּרֶשׁ וְאַמְתָּ וְחֲצֵי הָאֵמָה רַחֵב הַקָּרֶשׁ
הָאֶחָד: כב שְׁתֵּי יָדָת לְקָרֶשׁ הָאֶחָד מִשְׁלֵבֵת
אַחַת אֶל־אַחַת פֶּן עֲשֵׂה לְכָל קָרְשֵׁי
הַמִּשְׁכָּן: כג וַיַּעַשׂ אֶת־הַקָּרְשִׁים לְמִשְׁכַּן
עֲשָׂרִים קָרְשִׁים לְפָאתָ נִגְבַּ תִּימָנָה:
כד וְאַרְבַּעִים אֲדָנִי־כֶסֶף עֲשֵׂה תַּחַת עֲשָׂרִים
הַקָּרְשִׁים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד
לְשְׁתֵּי יָדָתֵי וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקָּרֶשׁ
הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָתֵי: כה וְלִצְלַע הַמִּשְׁכָּן
הַשֵּׁנִית לְפָאתָ צְפוּן עֲשֵׂה עֲשָׂרִים קָרְשִׁים:

(18) And he made fifty copper clasps, to join together this [goats' hair] canopy, to become one. (19) And he made a cover for the canopy, of rams' skins [dyed] red, and on the top, a cover of *tachash* skins. (20) And he made the planks for the Sanctuary, out of acacia wood, [to be positioned] upright, (21) Each plank [was] a height of ten cubits and the width of each plank was one and a half cubits. (22) Each plank had two tenons [projecting down from its bottom surface], exactly aligned one to the other. He did so for all of the Sanctuary's planks. (23) Thus did he make the planks for the Sanctuary: Twenty planks for the southern side; (24) And he made forty silver sockets [to be seated] underneath the twenty planks. Two sockets [sat] underneath one plank, to [house] its two tenons. Then two sockets underneath the next plank, to [house] its two tenons. (25) And he made twenty planks for the second side wall of the

עֲסִרִין דַּפִּיִן: כו וְאַרְבָּעִין סִמְכֵיהוֹן דְּכֶסֶף תְּרִין סִמְכִין תַּחֲתֵי דְפָא חַד וְתְרִין סִמְכִין תַּחֲתֵי דְפָא חַד: כז וְלִסְפִי מִשְׁכָּנָא מְעַרְבָא עֲבַד שְׂתָא דַּפִּין: כח וְתְרִין דַּפִּין עֲבַד לְוֵית מִשְׁכָּנָא בְּסוּפֵיהוֹן: כט וְהוּוּ מְכוּנִין מְלַרְע וְכַחֲדָא הוּוּ מְכוּנִין עַל רִישֵׁיהָ לְעֻקְתָא חֲדָא פִּן עֲבַד לְתַרְוֵיהוֹן לְתְרִין וְזִין: ל וְהוּוּ תְּמַנְיָא דַּפִּין וְסִמְכֵיהוֹן דְּכֶסֶף שְׂתָא עֶשֶׂר סִמְכִין תְּרִין סִמְכִין תְּרִין סִמְכִין תַּחֲתֵי דְפָא חַד: לא וְעֲבַד עֲבָרֵי דְאָעִי שְׁטִין חֲמִשָּׁא לְדַפִּי סֵטֶר מִשְׁכָּנָא חַד: לב וְחֲמִשָּׁא עֲבָרִין לְדַפִּי סֵטֶר מִשְׁכָּנָא תְּנִיתָא וְחֲמִשָּׁא עֲבָרִין לְדַפִּי מִשְׁכָּנָא לְסוּפֵיהוֹן מְעַרְבָא: לג וְעֲבַד יֵת עֲבָרָא מְצִיעָאָה לְאֶעְבָּרָא בְּגוּ דַּפִּיא מִן סִפֵּי לְסִפֵּי: לד וְיֵת דַּפִּיא חֲפָא דְהָבָא וְיֵת עֻקְתֵיהוֹן עֲבַד דְהָבָא אֲתָרָא לְעֲבָרֵיא וְחֲפָא

כו וְאַרְבָּעִים אֲדָנִיָּהֶם כֶּסֶף שְׁנַי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנַי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד: כז וְלִירְכָתַי הַמִּשְׁכָּן יָמָה עָשָׂה שְׁשֵׁה קָרְשִׁים: כח וּשְׁנַי קָרְשִׁים עָשָׂה לְמִקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן בִּירְכָתַיִם: כט וְהָיוּ תוֹאֲמָם מְלֻמָּטָה וַיַּחֲדוּ יֵהִיו תַּמִּים אֶל־רֵאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת הָאֶחָת פֶּן עָשָׂה לְשְׁנֵיָהֶם לְשְׁנַי הַמִּקְצַעַת: ל וְהָיוּ שְׁמֹנֶה קָרְשִׁים וְאֲדָנֵיהֶם כֶּסֶף שְׁשֵׁה עֶשֶׂר אֲדָנִים שְׁנַי אֲדָנִים שְׁנַי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד: לא וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי שֹׁטִים חֲמִשָּׁה לְקָרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָת: לב וְחֲמִשָּׁה בְּרִיחֵם לְקָרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית וְחֲמִשָּׁה בְּרִיחֵם לְקָרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לִירְכָתַיִם יָמָה: לג וַיַּעַשׂ אֶת־הַבְּרִיחַ הַתִּיכֵן לְבֵרֶחַ בְּתוֹךְ הַקָּרְשִׁים מִן־הַקְּצָה אֶל־הַקְּצָה: לד וְאֶת־הַקָּרְשִׁים צָפָה זָהָב וְאֶת־טַבַּעְתָּם

Sanctuary, the northern side, (26) [Along with] their forty silver sockets, two sockets [sitting] underneath one plank, and then two sockets underneath the next plank. (27) And for the end of the Sanctuary, at the west, he made six planks. (28) And he made two planks for the back corners of the Sanctuary. (29) And they were exactly even[ly cut out] at the bottom, and were exactly even together at its top [so that two adjoining planks could fit] into one [square] ring. So [too,] he did for the two [planks on each corner], for both corners. (30) Thus, [at the west,] there were eight planks with their silver sockets — sixteen sockets [in all,] two sockets, two sockets underneath each plank. (31) And he made bolts of acacia wood: five for the planks of one side wall of the Sanctuary, (32) And five bolts for the planks of the other side wall of the Sanctuary, and five bolts for the back of the Sanctuary at the west. (33) [Of each five,] he made [one as] the internal bolt, to pass through the center of the planks, from one end [of the wall] to the other. (34) And he covered the planks with gold. And he made for them

ית עבדי דהבא: לה ועבד ית
 פרכתא תכלא וארגונוא וצבע
 זהורי ובוץ שזיר עובד אמן
 עבד יתה צורת כרובין:
 לו ועבד ליה ארבעא עמודי
 שטין וחפנון דהבא וויהון
 דהבא ואתיך להון ארבעא
 סמכין דכסף: לו ועבד פרסא
 לתרע משכנא תכלא וארגונוא
 וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד
 ציר: לה וית עמודהי חמשא
 וית וויהון וחפא רישיהון
 וכבושיהון דהבא וסמכיהון
 חמשא נחשא: א ועבד בצלאל
 ית ארונא דאעי שטין תרתין
 אמין ופלגא ארכיה ואמתא

עֲשֵׂה זֶה בַּתִּים לְבָרִיחַם וַיִּצַף אֶת־
 הַבָּרִיחַם זָהָב: לֵא וַיַּעַשׂ אֶת־הַפְּרֹכֶת תְּכֵלֶת
 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשׁוֹר מֵעֲשֵׂה
 חֹשֶׁב עֲשֵׂה אֹתָהּ כְּרֻבִים: לו וַיַּעַשׂ לָהּ
 אַרְבַּעַה עַמּוּדֵי שֹׁטִים וַיִּצַּפֵּם זָהָב וְוִיחֵם
 זָהָב וַיִּצַּק לָהֶם אַרְבַּעַה אַדְנֵי־כֶסֶף:
 לו וַיַּעַשׂ מִסָּךְ לַפֶּתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
 וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשׁוֹר מֵעֲשֵׂה רֶקֶם:
 לח וְאֶת־עַמּוּדָיו חֲמֹשֶׁה וְאֶת־וִוִיחֵם וְצִפֵּה
 רֵאשֵׁיהֶם וְחֲשָׁקֵיהֶם זָהָב וְאַדְנֵיהֶם חֲמֹשֶׁה
 נְחֹשֶׁת: פ לו א וַיַּעַשׂ בְּצַלָּאֵל אֶת־הָאָרֹן
 עֲצֵי שֹׁטִים אֲמַתִּים וְחֲצִי אַרְכּוֹ וְאִמָּה וְחֲצִי

golden rings as housings for the [four external] bolts, [thereby] covering the bolts with gold. (35) And he made the Cloth Partition out of [wool dyed] green[ish-blue], [wool dyed] purple, strips of [wool dyed] crimson and linen [all] twined together; he made it with a pattern of cherubim woven [into the fabric]. (36) And he made four acacia pillars for it, and covered them in gold, their hooks [also] golden; and he cast four silver sockets for them. (37) And he made a Veil for the entrance of the Tent [of Appointment] out of [wool dyed] green[ish-blue], [wool dyed] purple, strips of [wool dyed] crimson and linen [all] twined together — the work of an embroiderer, (38) With its five pillars and their hooks; and he covered their tops and their girding strands with gold; and [he also made] their five copper sockets. **37 (1)** And Betzaleil made the Ark of acacia wood, its length being two and a half cubits, its width one and a half

RASHI

רש"י

(א) וַיַּעַשׂ בְּצַלָּאֵל. לפי שנתן נפשו על המלאכה יוֹתֵר מִשָּׂאֵר חֲכָמִים נִקְרָאתָ עַל שְׁמוֹ:
 (1) **And Betzaleil made [the Ark]** — [Regarding the other Sanctuary items, Betzaleil instructed his students Aholiav and the other wise-hearted men (see 36:1 above) — and they implemented the work. Thus, Scripture merely states there without mention of a specific name, “And he made ...” (see verses 36:11-14 and so on). When it came to the Ark, however, because of its great holiness, Betzaleil himself implemented all the work, and] because he devoted himself to its work more than the other wise men, his name is specified in connection to it (Siftei Chakhamim; Tanchuma 10).

וּפְלִגָּא וְאִמְתָּא פְתִיָּה וְאִמְתָּא וּפְלִגָּא
 רומייה: ב וְחִפְּהִי דְהַב דְּכִי מִגּוֹ
 וּמִפְּרָא וְעַבְד לִיה דִּיר דְּדַהֲב
 סְחֹר סְחֹר: ג וְאִתִּיד לִיה
 אַרְבַּע עֲזָקוֹן דְּדַהֲב עַל אַרְבַּע
 זְוִיָּתִיָּה וְתַרְתִּין עֲזָקוֹן עַל
 סְטֵרִיָּה חַד וְתַרְתִּין עֲזָקוֹן עַל
 סְטֵרִיָּה תְּנִינְתָּא: ד וְעַבְד אַרְיָחִי
 דְּאֵעִי שְׁטִין וְחִפָּא יְתַהוֹן
 דְּהָבָא: ה וְאֵעַל יֵת אַרְיָחִיא
 בְּעֲזָקְתָּא עַל סְטֵרִי אַרְזָא
 לְמַטְל יֵת אַרְזָא: ו וְעַבְד
 כְּפָרְתָא דְהַב דְּכִי תַרְתִּין אֲמִין
 וּפְלִגָּא אַרְכָּה וְאִמְתָּא וּפְלִגָּא
 פְתִיָּה: ז וְעַבְד תְּרִין כְּרוּבִין
 דְּדַהֲב נְגִיד עַבְד יְתַהוֹן מִתְּרִין
 סְטֵרִי כְּפָרְתָא: ח כְּרוּבָא חַד
 מִסְטֵרָא מְכָא וְכְרוּבָא חַד
 מִסְטֵרָא מְכָא מִן כְּפָרְתָא עַבְד
 יֵת כְּרוּבִיא מִתְּרִין סְטֵרוּהִי:
 ט וְהוּו כְּרוּבִיא פְרִיסֵן גְּדַפְּיָהוֹן
 לְעֵלָא נְטִלִין בְּגַדְפִּיהוֹן עַל
 כְּפָרְתָא וְאִפִּיהוֹן חַד לְקַבֵּל חַד
 לְקַבֵּל כְּפָרְתָא הוּו אִפִּי
 כְּרוּבִיא:

רָחֲבּוּ וְאִמְתָּה וְחִצֵי קִמְתּוֹ: ב וַיִּצְפְּהוּ זֶהָב
 טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זָרָהב סָבִיב:
 ג וַיִּצַק לוֹ אַרְבַּע טַבַּעַת זָהָב עַל אַרְבַּע
 פְּעֻמָּתָיו וּשְׁתֵי טַבַּעַת עַל־צְלָעוֹ הָאֶחָת
 וּשְׁתֵי טַבַּעַת עַל־צְלָעוֹ הַשֵּׁנִית: ד וַיַּעַשׂ
 בְּדֵי עֲצֵי שֹׁטִים וַיִּצַף אֹתָם זָהָב: ה וַיֵּבֵא
 אֶת־הַבָּדִים בַּטַּבַּעַת עַל צְלָעַת הָאָרֶץ
 לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶץ: ו וַיַּעַשׂ כְּפָרֶת זָהָב טָהוֹר
 אִמְתִּים וְחִצֵי אַרְכָּה וְאִמְתָּה וְחִצֵי רָחֲבָה:
 ז וַיַּעַשׂ שְׁנַי כְּרֻבִים זָהָב מְקֻשָּׁה עֲשָׂה אֹתָם
 מִשְׁנַי קְצוֹת הַכְּפָרֶת: ח כְּרוּב־אֶחָד מְקַצֶּה
 מִזָּה וְכְרוּב־אֶחָד מְקַצֶּה מִזָּה מִן־הַכְּפָרֶת
 עֲשָׂה אֶת־הַכְּרֻבִים מִשְׁנַי קְצוֹתָיו [קרי] קְצוֹתָיו:
 ט וַיְהִיו הַכְּרֻבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה
 סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל־הַכְּפָרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ
 אֶל־אָחִיו אֶל־הַכְּפָרֶת הָיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים: פ

cubits, and its height one and a half cubits. (2) And he covered it with pure gold on the inside and on the outside. And he made a golden crown for it, all around [its rim]. (3) And he cast four golden rings for it, [attaching them] to its four [top] corners — two of the rings on its one side, and two of the rings on its other side. (4) And he made [two] rods of acacia wood and covered them with gold. (5) And he inserted the rods through the rings that were on the sides of the Ark, for [the purpose of] carrying the Ark. (6) And he made a Lid of pure gold, [with] its length two and a half cubits, and its width one and a half cubits. (7) And he made two golden Cherubim. He formed them by hammering them out from the two ends of the very Lid: (8) One Cherub from one end, and one Cherub from the other end. He made the Cherubim from the [same piece as the] Lid itself, from both of its ends. (9) And the Cherubim had their wings spread out upwards, thus forming a canopy with their wings over the Lid. Facing one another, their [actual] faces were [inclined down] towards the Lid.

י ועבד ית פתורא דאעי שטין
 תרתין אמין ארכיה ואמתא
 פתיה ואמתא ופלגא רומיה:
 יא וחפא יתיה דהב דכי ועבד
 ליה דיר דדהב סחור סחור:
 יב ועבד ליה גדנפא רומיה
 פושכא סחור סחור ועבד דיר
 דדהב לגדנפיה סחור סחור:
 יג ואתיד ליה ארבע עזקן
 דדהב ויהב ית עזקתא על
 ארבע זזיתא די לארבע
 רגלוהי: יד לקבל גדנפא הוו
 עזקתא אתרא לאריחיא למטל
 ית פתורא: טו ועבד ית
 אריחיא דאעי שטין וחפא
 יתהון דהבא למטל ית
 פתורא: טז ועבד ית מניא די
 על פתורא ית מגיסוהי וית
 בזיכוהי וית מכילתיה וית
 קשותא די יתנסך בהון דהב
 דכי: יז ועבד ית מנרתא דהב
 דכי נגיד עבד ית מנרתא
 שידה וקנה פלידהא חוורא

י ויעש את השלחן עצי שטים אמתים
 ארכו ואמה רחבו ואמה וחצי קמתו:
 יא ויצף אתו זהב טהור ויעש לו זר זהב
 סביב: יב ויעש לו מסגרת טפח סביב
 ויעש זר זהב למסגרתו סביב: יג ויצק לו
 ארבע טבעת זהב ויתן את הטבעת על
 ארבע הפאת אשר לארבע רגליו:
 יד לעמית המסגרת היו הטבעת בתים
 לבדים לשאת את השלחן: טו ויעש את
 הבדים עצי שטים ויצף אתם זהב לשאת
 את השלחן: טז ויעש את הפלים אשר
 על השלחן את קערותיו ואת כפתיו ואת
 מנקיתיו ואת הקשות אשר יסך בהן זהב
 טהור: פ ששי שלישי כשהן מחוברין יז ויעש את
 המנרה זהב טהור מקשה עשה את
 המנרה ירכה וקנה גביעיה כפתריה

(10) And he made the Table of acacia wood, [with] its length two cubits, its width one cubit, and its height one and a half cubits. (11) And he covered it with pure gold, and made a golden crown for it, all around [its rim]. (12) And he made for it a rim of one handbreadth all around, and he made a golden crown upon the rim all around. (13) And he cast for it four golden rings, and placed these rings upon the four corners of its four legs. (14) These rings were opposite the rim, [as] housings for the rods [that were to be used] to carry the Table. (15) And he made the rods out of acacia wood and covered them with gold; [these were used] to carry the Table. (16) And he made the vessels that were upon the Table: Its [baking] forms, its [incense] ladles, its support-columns and the hollow [shelving] tubes by which [the Showbread] will be covered; [all of these he made] out of pure gold. (17) And he made a *Menorah* of pure gold. He formed the *Menorah* by hammering it out — its base,

וְשֹׁשְׁבָנָהּ מִמֶּנָּה הָיוּ: יח וְשֵׁתָא
 קְנִינֵי דְנִפְקִין מִסְטֵרְהָא תִּלְתָּא
 קְנִי מִנְרְתָא מִסְטֵרָה חַד
 וְתִלְתָּא קְנִי מִנְרְתָא מִסְטֵרָה
 תְּנִינָא: יט תִּלְתָּא כְּלִידִין
 מְצִירִין בְּקִנְיָא חַד חֻזֵּר וְשׁוּשֵׁן
 וְתִלְתָּא כְּלִידִין מְצִירִין בְּקִנְיָא
 חַד חֻזֵּר וְשׁוּשֵׁן כֹּן לְשֵׁתָא
 קְנִינֵי דְנִפְקִין מִן מִנְרְתָא:
 כ ובמנרתא ארבעא כלידין
 מצירין חזרהא ושושנהא:
 כא וחזר תחות תרין קנין
 מנה וחזר תחות תרין קנין
 מנה וחזר תחות תרין קנין
 מנה לשתא קנין דנפקין מנה:
 כב חזריהון וקנייהון מנה הון
 כלה נגידא חדא דהב דכי:
 כג ועבד ית בוצינהא שבועא
 וצביתהא ומחתיתהא דהב
 דכי: כד כפרא דהב דכי עבד

וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה הָיוּ: יח וְשֵׁשֶׁת קְנִיִּים יֵצְאִים
 מִצִּדֵּיהָ שְׁלֹשָׁה | קְנִי מִנְרָה מִצִּדֵּה הָאֶחָד
 וְשֹׁשְׁבָנָהּ קְנִי מִנְרָה מִצִּדֵּה הַשֵּׁנִי: יט שְׁלֹשָׁה
 גְּבֻעִים מְשֻׁקְדִים בְּקִנְיָהּ הָאֶחָד כַּפֶּתֶר וּפְרָחַ
 וְשֹׁשְׁבָנָהּ גְּבֻעִים מְשֻׁקְדִים בְּקִנְיָהּ אֶחָד
 כַּפֶּתֶר וּפְרָחַ כֹּן לְשֵׁשֶׁת הַקְּנִיִּים הַיֵּצְאִים
 מִן־הַמִּנְרָה: כ ובמנרה ארבעה גבעים
 משוקדים כפתריה ופרחיה: כא וכפתר תחת
 שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני הקנים
 ממנה וכפתר תחת שני הקנים ממנה
 לששת הקנים היצאים ממנה:
 כב כפתריהם וקנתם ממנה היו כלה מקשה
 אחת זהב טהור: כג ויעש את־גרותיה
 שבעה ומלקחיה ומחתתיה זהב טהור:
 כד כפר זהב טהור עשה אתה ואת כל־

its central stem, its goblets, its spheres and its flowers, were [all] made from [one un]it; (18) [With] six branches emerging from its sides — three branches of the *Menorah* [emerging] from one of its sides, and three branches of the *Menorah* from its other side. (19) Three nielloed goblets on one branch, then a sphere and then a flower, [and likewise,] three nielloed goblets on a[nother] branch, a sphere and a flower, and so on, for [all] the six branches that emerged from the *Menorah*. (20) And on the *Menorah* [stem itself], there were four goblets, nielloed, its spheres and flowers. (21) A sphere was under the two branches [which emerged] from it and a [second] sphere was under the two branches [which emerged] from it, and a [third] sphere was under the two branches [which emerged] from it — [thus was done] for the six branches that emerged from it. (22) Their spheres and branches were [also made] from [the same original un]it — all of it was one hammered-out piece of pure gold. (23) And he made seven lamps for it; and its tongs and its scoops [were also from] pure gold. (24) He made it, together with all its parts, out of one *kikar* of

יתה וית כל מנהא: כה ועבד
 ת מדבחא דקטרת בוסמיא
 דאעי שטין אמתא ארפיה
 ואמתא פתיה מרבע ותרתין
 אמין רומיה מניה הו קרנוהי:
 כו וחפא יתיה דהב דכי ית
 אגריה וית פתלוהי סחור סחור
 וית קרנוהי ועבד ליה דיר
 דדהב סחור סחור: כז ותרתין
 עוקן דדהב עבד ליה מלרע
 לדיריה על תרתין וזיתיה על
 תרין סטרוהי לתאר
 לאריחא למטל יתיה בהון:
 כח ועבד ית אריחא דאעי
 שטין וחפא יתהון דהבא:
 כט ועבד ית משחא דרבוהא
 קודשא וית קטרת בוסמיא
 דכי עובד בוסמנו: א ועבד ית
 מדבחא דעלתא דאעי שטין
 חמש אמין ארפיה וחמש אמין
 פתיה מרבע ותלתא אמין
 רומיה: ב ועבד קרנוהי על
 ארבע וזיתיה מניה הו
 קרנוהי וחפא יתיה נחשא:
 ג ועבד ית כל מני מדבחא ית

פליה: פ כה ויעש את מזבח הקטרת עצי
 שטים אמה ארכו ואמה רחבו רבוע
 ואמתים קמתו ממנו היו קרנתיו: כו ויצף
 אתו זהב טהור את גגו ואת קירתי סביב
 ואת קרנתיו ויעש לו זר זהב סביב:
 כז ושתי טבעת זהב עשה לו מתחת לזרו
 על שתי צלעתי על שני צדיו לבתים
 לבדים לשאת אתו בהם: כח ויעש את
 הבדים עצי שטים ויצף אתם זהב:
 כט ויעש את שמן המשחה קדש ואת
 קטרת הפמים טהור מעשה רקח: ס שביעי
 רביעי כשהן מחוברין לח א ויעש את מזבח העלה
 עצי שטים חמש אמות ארכו וחמש אמות
 רחבו רבוע ושלש אמות קמתו: ב ויעש
 קרנתיו על ארבע פנתיו ממנו היו קרנתיו
 ויצף אתו נחשת: ג ויעש את כל כלי

pure gold. (25) And he made the incense Altar out of acacia wood, its length being one cubit, and its width one cubit; it was square, [with] its height being two cubits. And its horn [-like projection]s were [also made] from [the same original un]it. (26) And he covered it with pure gold — [on] its top surface and its walls all around, and [on] its horn [like projection]s; and he made a golden crown for it, all around. (27) And he made two golden rings for it, under its crown, on its two [diagonally opposite] corners that were on its two sides — as housings for the rods, with which to carry it. (28) And he made the rods out of acacia wood, and covered them with gold. (29) And he made the Oil of holy Anointment and the pure perfume incense, the work of a perfumer. **38** (1) And he made the burnt-offering Altar out of acacia wood, its length being five cubits and its width five cubits; it was square, and its height was three cubits. (2) And he made its horn [like projection]s on its four [top] corners. Its horn [like projection]s were [also made] from [the same original un]it. And he covered it with copper. (3) And he made all of the Altar's vessels: The pots, the

פִּסְכֹּת־רוֹתָא וְיֵת מְגֻרֹפִיתָא
 וְיֵת מְזֻרְקָתָא יֵת צְנוּרִיתָא וְיֵת
 מַחְתֵּיתָא כָּל מְנוּהֵי עֶבֶד
 נְחֹשֶׁא: ד וְעֶבֶד לְמִדְבַּחָא
 סְרְדָא עֹבֵד מְצַדְתָּא דְנְחֹשֶׁא
 תַּחֲוֹת סוּכְבֵיָה מְלָרַע עַד
 פְּלִגְיָה: ה וְאִתִּיד אַרְבַּע
 עֻזְקָתָא בְּאַרְבַּע סְטֵרְתָא
 לְסְרְדָא דְנְחֹשֶׁא אֲתֵרָא
 לְאַרְיֵחָא: ו וְעֶבֶד יֵת אַרְיֵחָא
 דְּאֵעִי שְׁטִין וְחָפָא יֵתוּן
 נְחֹשֶׁא: ז וְאֵעִיל יֵת אַרְיֵחָא
 בְּעֻזְקָתָא עַל סְטֵרֵי מִדְבַּחָא
 לְמַטְל יֵתִיה בְּהוּן חֲלִיל לֹחֲוִין
 עֶבֶד יֵתִיה: ח וְעֶבֶד יֵת כִּיּוֹרָא
 נְחֹשֶׁא וְיֵת בְּסִיסִיָּה נְחֹשֶׁא
 בְּמַחֲזֵית נְשִׂיא דְּאֲתִין לְצִלְאָה

הַמְזִיבָה אֶת־הַסִּירֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־
 הַמְזֻרְקָת אֶת־הַמְזֻלְגָת וְאֶת־הַמַּחְתָּת כָּל־
 כָּלְיוֹ עָשָׂה נְחֹשֶׁת: ד וַיַּעַשׂ לַמְזִיבָה מִכְּבַר
 מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת תַּחַת כַּרְפָּו מִלְמַטָּה
 עַד־חֻצְיוֹ: ה וַיִּצַק אַרְבַּע טַבַּעֹת בְּאַרְבַּע
 הַקְּצוֹת לְמִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת בְּתֵים לְבַדִּים:
 ו וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שֹׁטִים וַיִּצַף אֹתָם
 נְחֹשֶׁת: ז וַיָּבֵא אֶת־הַבַּדִּים בְּטַבַּעֹת עַל
 צִלְעֹת הַמְזִיבָה לְשֵׂאת אֹתוֹ בָּהֶם נְבוֹב לְחַת
 עָשָׂה אֹתוֹ: ח וַיַּעַשׂ אֵת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת
 וְאֵת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמֵרָאת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר

[ash] shovels, the basins, the [flesh] hooks and the fire-pans. He made all its vessels out of copper. (4) And for the Altar, he made a net-like copper grating right underneath its [decorative] border and below, [extending down] until its midpoint. (5) And for the copper grating, he cast four rings for the four corners [as] housings for the rods. (6) And he made the rods out of acacia wood, and covered them with copper. (7) And he inserted the rods into the rings, [thereby placing them] on the two sides of the Altar, to carry it with them. He made it hollow, out of boards. (8) And he made the Laver out of copper and its base out of copper, from the [copper] mirrors of the crowds [of the women] that

RASHI

(7) נְבוֹב לְחַת — *The word נבוב means hollow. Similarly (Jeremiah 52:21), “and its thickness was four fingerbreadths — hollow (נבוב).”* — *The boards (לוחות) of acacia wood [which made up the sides of the Altar] were placed on each flank, [resulting in] a hollow space in the middle (see Rashi on verse 27:8 above).* (8) בְּמֵרָאת הַצְּבָאוֹת —

The Jewish women had [copper] mirrors with them, and they would look into them when beautifying themselves. And they did not hold back from bringing even these [mirrors] as a donation for the [materials to construct the] Sanctuary. But Moshe rejected them, because they were made as instruments for the evil inclination [to lure the men]. Said the Holy One, Blessed is He, to Moshe: Accept the mirrors — they are the dearest item to Me out of everything, for

רש"י

(ו) נְבוֹב לְחַת. נְבוֹב הוּא חֲלוּל וְכֵן וְעֵבֵד אַרְבַּע אֲצַבְעוֹת נְבוֹב: נְבוֹב לְחַת. הַלּוּחֹת שֶׁל עֲצֵי שֹׁטִים לְכָל רוּחַ וְהַחֲלָל בְּאֲמָצֵעַ: (ח) בְּמֵרָאת הַצְּבָאוֹת. בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הָיוּ בִּידֵן מֵרָאוֹת שְׂרוּאוֹת בְּהֵן בְּשֶׁהֵן מְתַקְשָׁטוֹת וְאֵף אוֹתָן לֹא עֲבָדוּ מִלְּהִבִּיא לְנִדְבַת הַמְשָׁכֵן וְהִיָּה מוֹאֵס מִשֶּׁהָ בְּהֵן מִפְּנֵי שֶׁעֲשׂוּיִם לִיִּצֵר הָרַע אָמַר לוֹ הַקֹּב"ה קַבֵּל כִּי אֵלוֹ חֲבִיבִין עֲלֵי מִן

צָבָאוּ פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד: ס ט וַיַּעַשׂ אֶת־
בְּתָרַע מִשְׁכַּן זְמָנָא: ט וַעֲבַד
יְת דְּרַתָּא לְרוּחַ עֵבֶר דְּרוּמָא

gathered at the entrance to the Tent of Appointment. (9) And he made the

RASHI

through them, the women produced many legions in Egypt. [How so?] When their husbands would be exhausted from the extremely harsh labor [forced upon them by the Egyptians], the women would go and bring their husbands food and drink, and they would feed them. Then they would take the mirrors, and each woman would look at herself together with her husband and entice him, saying, "I am better looking than you!" And through such [enticements], they would arouse their husbands, and have relations with them, and they became pregnant and give birth there, as the verse says (Song of Songs 8:5), "I aroused you under the apple tree" [an allusion to the above]. This is what is referred to here by, במראת הצבאת, [i.e., the

copper mirrors (מראת) which in Egypt had produced the crowds (צבאות) of Jews that now gathered at the entrance to the Tent of Appointment]. Now, from these mirrors, the Laver was made, for [one of] the purposes of the Laver is to bring peace between a man and his wife. [How so?] In the case of a man who warned his wife [not to seclude herself with a certain man (Rashi Numbers 5:14)], but she nevertheless [defied his warning and] secluded herself [with the other man] — she is given to drink some water from the Laver [into which water is placed the Divine Name and if she were guilty of adultery, she and her adulterous partner would die as a result (see Numbers 5:11-31) while she survives, if she is innocent. Thus, the ceremony involving the Laver's water resolves the couple's relationship by ascertaining the wife's innocence or guilt (see Sifte Chakhamim)]. Now, [the word מראת could refer to an actual mirror, or could mean a vision or image. But] you should know that these were actual mirrors, for Scripture says (verses 29-31 below), "And the elevation-offering of copper was seventy kikar ...And with it, he made [the sockets for the Tent of Appointment's entrance, the copper Altar ...];" but [while the verse enumerates all the items made from this copper offering,] no mention is made there of the Laver and its base. This teaches you that the copper of the Laver did not come from the copper offering [but rather, from another source, namely, these mirrors]. Thus has Rav Tanchuma expounded (Tanchuma Pekudei 9); and likewise, Onkelos translates [our verse] as: במחזית נשיא, "with the mirrors of the women," for [מחזית, "mirrors,"] is the Aramaic translation of the word מראות — mirrors in Old French. We find a similar example in

רש"י

הכל שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת פרח היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונותלות המראות וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים לומר אני נאה ממך ומתוך כך מביאות לבעליהם לידי תאוה ונזקקות להם ומתעברות ויולדות שם שנאמר תחת התפוח עוררתיך וזה שנאמר במראת הצבאת. ונעשה הכיור מהם שהוא לשום שלום בין איש לאשתו להשקות ממים שבתוכו למי שקנא לה בעלה ונסתרה ותדע לך שהן המראות ממש שהרי נאמר ונחשת התנופה שבעים כפר וגו' ויעש בה וגו' וכיור וכו' לא הוזכרו שם. למדת שלא היה נחשת של כיור מנחשת התנופה כך דרש רבי תנחומא וכן תרגם אונקלוס במחזית נשיא והוא תרגום של מראות מירוא"ש בלע"ז (שפיעגעל). וכן

סרדי דרתא דבוץ שזיר מאה
באמין: י עמודיהון עסרין
וסמכיהון עסרין נחשא ווי
עמודיא וכבושיהון דכסף:
יא ולרות צפונא מאה אמין
עמודיהון עסרין וסמכיהון
עסרין נחשא ווי עמודיא
וכבושיהון דכסף: יב ולרות
מערבא סרדין חמשין באמין
עמודיהון עסרא וסמכיהון
עסרא ווי עמודיא וכבושיהון
דכסף: יג ולרות קדומא
מדינחא חמשין אמין:
יד סרדין חמש עסרי אמין
לעברא עמודיהון תלתא
וסמכיהון תלתא: טו ולעברא
תניתא מכא ומכא לתרע
דרתא סרדין חמש עסרי אמין

החצר לפאת ו נגב תימנה קלעי החצר
שש משזר מאה באמה: י עמודיהם
עשרים ואדניהם עשרים נחשת ווי
העמודים וחשקיהם כסף: יא ולפאת צפון
מאה באמה עמודיהם עשרים ואדניהם
עשרים נחשת ווי העמודים וחשקיהם
כסף: יב ולפאת ים קלעים חמשים באמה
עמודיהם עשרה ואדניהם עשרה ווי
העמודים וחשוקיהם כסף: יג ולפאת קדמה
מזרחה חמשים אמה: יד קלעים חמש
עשרה אמה אל הפתח עמודיהם שלשה
ואדניהם שלשה: טו ולפתח השנית מזה
ומזה לשער החצר קלעים חמש עשרה

Courtyard [enclosure, as follows]: On the southern side, the Courtyard's lacework curtains out of twined linen [measured] one hundred cubits [in length]; (10) Their twenty pillars and their twenty copper sockets; the hooks and girding strands for the pillars, out of silver. (11) And along [the length of] the northern side: One hundred cubits [in length]; their twenty pillars and their twenty copper sockets; the hooks and girding strands for the pillars, out of silver. (12) And along the western side: Lacework curtains fifty cubits [in length]; their ten pillars and their ten sockets; the hooks and girding strands for the pillars, out of silver. (13) And at the eastern side were fifty cubits; (14) Fifteen cubits of lacework curtains for one shoulder, with their three pillars and their three sockets; (15) And for the second shoulder — [one shoulder was situated] to one side of the Courtyard's entrance and [the other shoulder was situated] to the other [side of the Courtyard's entrance] — fifteen

RASHI

רש"י

מצינו בישעיהו והגלינים מתרגמין ומחזיתא: אשר
צבאו. להביא נדבתו:
Isaiah (3:23), that the word “והגלינים,”
[which refers to actual mirrors,] is translated
by Onkelos as מחזיתא [the same term that he

uses in our verse — thus another indication that our verse refers to actual mirrors]. אשר צבאו.
— [means: That gathered (צבא)] for the purpose of bringing their donation.

עֲמוּדֵיהֶן תִּלְתָּא וּסְמִכֵיהֶן
 תִּלְתָּא טז כֹּל סְרָדֵי דְדִרְתָּא
 סְחֹר סְחֹר סְחֹר דְּבוּץ שְׂוִיר:
 יז וּסְמִכָּיָא לְעֲמוּדֵיָא נְחֹשָׁא וְוִי
 עֲמוּדֵיָא וּכְבוּשֵׁיהֶן דְּכֶסֶף
 וְחִפּוּי רִישֵׁיהֶן דְּכֶסֶף וְאֲנֹן
 מְכַבְּשִׁין דְּכֶסֶף כֹּל עֲמוּדֵי
 דְרִתָּא: יח וּפְרָסָא דְתִרְעָה דְרִתָּא
 עֹבֵד צִיר תְּכֵלֵא וְאַרְגָּוָא
 וְצִבְעֵה זְהוּרִי וּבּוּץ שְׂוִיר וְעֶסְרִין
 אַמִּין אֶרְכָּא וְרוּמָא בְּפוּתֵיָא
 חֲמֵשׁ אַמִּין לְקַבֵּל סְרָדֵי דְרִתָּא:
 יט וְעֲמוּדֵיהֶן אַרְבַּעָא
 וּסְמִכֵיהֶן אַרְבַּעָא נְחֹשָׁא וְוִיֶּהֶן
 דְּכֶסֶף וְחִפּוּי רִישֵׁיהֶן
 וּכְבוּשֵׁיהֶן דְּכֶסֶף: כ וְכֹל סְפֵיָא
 לְמִשְׁכַּנָּא וּלְדִרְתָּא סְחֹר סְחֹר
 דְנְחֹשָׁא:

אִמָּה עֲמוּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאֲדָנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה:
 טז כָּל־קַלְעֵי הַחֲצָר סְבִיב שֵׁשׁ מִשְׁזֹר:
 יז וְהָאֲדָנִים לְעֲמוּדִים נְחֹשֶׁת וְוִי הָעֲמוּדִים
 וְחֹשׁוּקֵיהֶם כֶּסֶף וְצִפּוּי רֵאשֵׁיהֶם כֶּסֶף וְהֵם
 מְחַשְׁקִים כֶּסֶף כֹּל עֲמוּדֵי הַחֲצָר: מִפְטִיר
 יח וּמִסָּף שַׁעַר הַחֲצָר מַעֲשֵׂה רְקָם תְּכֵלֵת
 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזֹר וְעֶשְׂרִים
 אִמָּה אַרְךָ וְקוֹמָה בְּרַחֵב חֲמֵשׁ אַמּוֹת לְעֵמֶת
 קַלְעֵי הַחֲצָר: יט וְעֲמוּדֵיהֶם אַרְבַּעָה
 וְאֲדָנֵיהֶם אַרְבַּעָה נְחֹשֶׁת וְוִיֵּיהֶם כֶּסֶף וְצִפּוּי
 רֵאשֵׁיהֶם וְחֹשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף: כ וְכֹל־הֵיטָדֹת
 לְמִשְׁכַּן וְלַחֲצָר סְבִיב נְחֹשֶׁת: סִסֵּס

cubits of lacework curtains, with their three pillars and their three sockets. (16) All of the lacework curtains that encompassed the Courtyard, were [made] out of twined linen. (17) And the sockets for the pillars were of copper; the hooks and girding strands for the pillars were of silver; and the covering of their tops were of silver. And all of these Courtyard pillars were girded with silver strands. (18) And the Veil for the entrance to the Courtyard was the work of an embroiderer, [made] out of [wool dyed] green[ish-blue], [wool dyed] purple, strips of [wool dyed] crimson and linen [all] twined together. It was twenty cubits long; and the height, [represented] by its width [when held up vertically], was five cubits, just like [that of] the Courtyard lacework curtains. (19) And their four pillars and their four copper sockets; their hooks were of silver; and the covering of their tops, and their girding strands, were of silver. (20) And all of the stakes for the Sanctuary and the surrounding Courtyard, were of copper.

RASHI

רש"י

(יח) לְעֵמֶת קַלְעֵי הַחֲצָר. כְּמִדַּת קַלְעֵי הַחֲצָר: — [literally, "opposite the Courtyard lacework curtains."]

However, the Courtyard Veil was not opposite the curtains. Rather, the meaning here is (Siftei Chakhamim):] "Just like the measurement of the Courtyard lacework curtains."

הפטרת ויקהל

במלכים א פרק ז

כמנהג הספרדים.

יג וישלח המלך שלמה ויקח את־היָרֵם מִצָּר: יד בן־אִשָּׁה אֶלְמִנָּה הוּא מִמִּטָּה נִפְתְּלִי וְאָבִיו אִישׁ־צָרִי הָרַשׁ נְחֻשֶׁת וַיִּמְלֵא אֶת־הַחֶבְכָּמָה וְאֶת־הַתְּבוּנָה וְאֶת־הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת כָּל־מְלָאכָה בְּנְחָשֶׁת וַיָּבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־מְלָאכָתּוֹ: טו וַיִּצַר אֶת־שְׁנֵי הָעֲמוּדִים נְחֻשֶׁת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַמָּה קוֹמַת הָעֲמוּד הָאֶחָד וְחוּט שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אַמָּה יָסַב אֶת־הָעֲמוּד הַשֵּׁנִי: טז וּשְׁתֵּי כְתָרֹת עָשָׂה לָתֵת עַל־רֵאשֵׁי הָעֲמוּדִים מִצָּק נְחֻשֶׁת חֲמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכְּתָרֹת הָאֵחָת וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת קוֹמַת הַכְּתָרֹת הַשֵּׁנִית: יז שְׁבָכִים מַעֲשֵׂה שְׁבָכָה גְדֻלִים מַעֲשֵׂה שְׂרָשְׁרוֹת לְכְתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֵאשׁ הָעֲמוּדִים שְׁבַעֵה לְכְתָרֹת הָאֵחָת וְשְׁבַעֵה לְכְתָרֹת הַשֵּׁנִית: יח וַיַּעַשׂ אֶת־הָעֲמוּדִים וּשְׁנֵי טוּרִים סָבִיב עַל־הַשְּׁבָכָה הָאֵחָת לְכַסּוֹת אֶת־הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֵאשׁ הָרִמּוֹנִים וְכֵן עָשָׂה לְכְתָרֹת הַשֵּׁנִית: יט וְכְתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֵאשׁ הָעֲמוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשַׁן בְּאוֹלָם אַרְבַּע אַמּוֹת: כ וְכְתָרֹת עַל־שְׁנֵי הָעֲמוּדִים גַּם־מִמַּעַל מְלַעֲמַת הַבָּטָן אֲשֶׁר לְעֵבֶר שְׁבָכָה (הַשְּׁבָכָה קְרִי) וְהָרִמּוֹנִים מְאֹתִים טוּרִים סָבִיב עַל הַכְּתָרֹת הַשֵּׁנִית: כא וַיִּקָּם אֶת־הָעֲמוּדִים לְאֹלָם הַהֵיכָל וַיִּקָּם אֶת־הָעֲמוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יָכִין וַיִּקָּם אֶת־הָעֲמוּד הַשְּׂמָאלִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ בְּעֻז: כב וְעַל רֵאשׁ הָעֲמוּדִים מַעֲשֵׂה שׁוֹשַׁן וְתַתָּם מְלָאכָת הָעֲמוּדִים: כג וַיַּעַשׂ אֶת־הַיָּם מוֹצָק עֵשֶׂר בְּאַמָּה מִשְׁפָּתוֹ עַד־שְׁפָתוֹ עָגֹל סָבִיב וְחֲמֵשׁ בְּאַמָּה קוֹמָתוֹ וְקוֹה (וְקוֹ קְרִי) שְׁלֹשִׁים בְּאַמָּה יָסַב אֹתוֹ סָבִיב: כד וּפְקָעִים מִתַּחַת לְשְׁפָתוֹ א סָבִיב סָבָבִים אֹתוֹ עֵשֶׂר בְּאַמָּה מִקְפִּים אֶת־הַיָּם סָבִיב שְׁנֵי טוּרִים הַפְּקָעִים יִצְקִים בַּיַּצְקָתוֹ: כה עָמַד עַל־שְׁנֵי עֵשֶׂר בְּקָר שְׁלֹשָׁה פָּנִים א צְפוּנָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים א יָמָה וְשְׁלֹשָׁה א פָּנִים נְגִבָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים מְזֻרְחָה וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מְלֻמַּעְלָה וְכָל־אֲחֵרֵיהֶם בֵּיתָה: כו וַעֲבָדוּ אֹתָהּ מִמַּעֲשֵׂה שְׁפַת כּוֹס פָּרַח שׁוֹשַׁן אֶלְפִים בַּת יָכִיל:

הפטרת ויקהל לאשכנזים. והיא הפטרת פקודי לספרדים

מ וַיַּעַשׂ הִירֹם אֶת־הַבִּירֹת וְאֶת־הַיַּעֲנִים וְאֶת־הַמְּזֻרְקוֹת וַיְכַל הִירֹם לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְדוּה: מא עֲמֻדִים שְׁנַיִם וְגִלְת הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר־עַל־רֵאשׁ הָעֲמוּדִים שְׁתֵּים וְהַשְּׁבָכוֹת שְׁתֵּים לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גִלְוֹת הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־רֵאשׁ הָעֲמוּדִים: מב וְאֶת־הָרִמּוֹנִים אַרְבַּע מְאֹת לְשְׁתֵּי הַשְּׁבָכוֹת שְׁנֵי־טוּרִים רִמּוֹנִים לְשְׁבָכָה הָאֵחָת לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גִלְוֹת הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָעֲמוּדִים: מג וְאֶת־הַמְּכַנּוֹת עֵשֶׂר וְאֶת־הַבִּירֹת עֵשֶׂרָה עַל־הַמְּכַנּוֹת: מד וְאֵת הַיָּם הָאֶחָד וְאֶת־הַבְּקָר שְׁנַיִם־עֵשֶׂר תַּחַת הַיָּם: מה וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיַּעֲנִים וְאֶת־הַמְּזֻרְקוֹת וְאֵת כָּל־הַכְּלִים הָאֵהָל (הָאֵלָה קְרִי) אֲשֶׁר עָשָׂה הִירֹם לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְדוּה נְחֻשֶׁת מְמֻרָם: מו בְּכֶבֶד הִירְדֵן יִצְקֶם הַמֶּלֶךְ בְּמַעֲבַה הָאֲדָמָה בֵּין סָבוֹת וּבֵין צִרְתָּן: מז וַיִּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־הַכְּלִים מְרַב מְאֹד מְאֹד לֹא נִחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֻשֶׁת: מח וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל־הַכְּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְדוּה אֶת מִזְבַּח הַזֹּהֵב וְאֶת־הַשְּׁלֵחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים זָהָב: מט וְאֶת־הַמְּנֹרֹת חֲמֵשׁ מְלִמִּין וְחֲמֵשׁ מִשְׁמָאל לְפָנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר וְהַפָּרַח וְהַנִּגְרֹת וְהַמְּלֻקְחִים זָהָב: נ וְהַסְּפּוֹת וְהַמְּזֻמְרוֹת וְהַמְּזֻרְקוֹת וְהַסְּפּוֹת וְהַמְּחַתּוֹת זָהָב סָגוּר וְהַפְּתוֹת לְדִלְתוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ הַקֹּדֶשׁ יִשְׁיִם לְדִלְתֵי הַבַּיִת לְהִיכָל זָהָב:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום

משנה פרה פרה יב

Mishnah Parah chapter 12

(1) Hyssop that is too short [to reach the water of purification in the flask] may be made to suffice [by tying and lengthening it] with a thread or [sticking it into] a reed. It is then [lowered and] dipped [into the water] and brought up again; he then grasps the hyssop itself and sprinkles with it. Rabbi Yehudah and Rabbi Shimon say: Just as the sprinkling must be done with the hyssop itself, so, too, must the dipping also be done with the hyssop itself. (2) If a man sprinkled and it is doubtful whether the water came from the

thread or off the reed or the [hyssop] bud, the sprinkling is invalid [since the man is under presumptive uncleanness, only when it is certain that the water came from the hyssop itself is the sprinkling valid to remove him from his existing status]. If he sprinkled upon two vessels and it is doubtful whether he sprinkled on both or whether some water from the one had sprayed onto the other, it is invalid [since the second vessel has a status of being defiled, it cannot be removed from this status with a doubtful sprinkle]. If a needle was set into earthenware and the man sprinkled upon it, and it is doubtful whether he sprinkled on the needle or whether some water sprayed onto it from the earthenware, his sprinkling is invalid [to remove the defilement of the needle]. If the flask [containing the purification water] has a narrow mouth, one may dip [the hyssop] in and draw it out in the usual way [one need not worry lest the water on the hyssop is squeezed out via its passage through the narrow neck thereby causing an insufficient amount for a proper sprinkle]. Rabbi Yehudah says: This may be done only for the first sprinkling [but not for a subsequent one, since after having been sprinkled once, in addition to water now being squeezed out from the narrow neck, the combination of the two, does warrant worrying, lest not enough remained for a proper sprinkle]. If the water of purification was diminished [so that it was insufficient for the dipping of the hyssop into it], one may dip only the tips of the stalks and sprinkle, provided that the hyssop does not wipe [any of the moisture on the sides of the flask, the requirement being to dip it into the water]. If a man intended to sprinkle

רבנו עובדיה מברטנורא

א האזוב הקצר מספקו, מאריכו כדי סיפוקו; **ובכוש**, הוא הפלך שהנשים טוות בו; **וטובל ומעלה**, ואע"ג דכתיב ולקח אזוב וטבל במים, והוא לוקח הפלך שהאזוב נתון בראשו, שפיר קרינן ביה ולקח אזוב, דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה; **ואוחז באזוב ומזה**, דבהזאה בעינן שיהא אוחז האזוב בידו; **ר' יהודה ור' שמעון אומרים כו'**, ואין הלכה כר' יהודה ור' שמעון; **ב ספק מן הכוש ספק מן החוט כו'**, דבעינן הזאה וראי מן האזוב, משום דאמרינן העמד טמא על חזקתו; **מחברו מיצה עליו**, שמא מתמצית מי חטאת של כלי אחד הלך על האחר; **הזיתו פסולה**, דאי מחברו מיצה עליו אין זו הזאה מן האזוב; **טובל ומעלה כדרכו**, ולא אמרינן מתוך שנדחק בפיה לצאת שמא יחזור המים לתוך הכלי ולא ישרא באזוב כשיעור; **ר' יהודה אומר הזיה ראשונה**, דהזאה ראשונה לא חישינן, אבל הזאה שניה מתוך שנדחקו לצאת וגם הזה מהם נתמעטו ביותר וחישינן בהזאה שניה שמא לא נשאר באזוב כשיעור. ואין הלכה כר' יהודה; **שלא יספג**, שלא יקנח מצדדי הכלי או משוליו, דכתיב וטבל, ולא מספג; **הזאתו**

א האזוב הקצר, מספקו בחוט ובכוש, וטובל ומעלה, ואוחז באזוב ומזה. **רבי יהודה ורבי שמעון אומרים, כשם שהיה באזוב, כך טובלה באזוב: ב הזה, ספק מן החוט, ספק מן הכוש, ספק מן הגבעול, הזיתו פסולה. הזה על שני כלים, ספק על שניהם הזה, ספק מחברו ומצה עליו, הזיתו פסולה. מחט שהיא נתונה על החרס, והזה עליה, ספק על המחט הזה, ספק מן החרס ומצה עליה, הזיתו פסולה. צלוחית שפיה צר, טובל ומעלה כדרכו. רבי יהודה אומר, הזיה ראשונה. מי חטאת שנתמעטו, טובל אפלו ראשי גבעולין ומזה, ובלבד שלא יספג. נתפנן להזות לפניו והזה**

in front of him and he sprinkled behind him, or behind him and he sprinkled in front of him, his sprinkling is invalid [since the sprinkling which, in fact, occurred was without intention]. If he intended to sprinkle in front of him and he sprinkled to the sides in front of him, his sprinkling is valid. It is permitted to sprinkle upon a man with or without his knowledge, and it is permitted to sprinkle upon a man and vessels [simultaneously, by one stroke], even if there are one hundred of them. (3) If one intended to sprinkle upon something that is susceptible to impurity [such as a person or vessel] and instead, he sprinkled upon something that was not susceptible to impurity [such as an animal or stones], there is no need to dip again, if water remained on the hyssop [from the first dip]. If [when he dipped, he intended to sprinkle] upon something that is not susceptible to impurity, and instead, he sprinkled upon something which is susceptible to impurity, [since the dipping was improper] even though there was still some [purification] water left on the hyssop, he [may not sprinkle; rather, he] must dip again. If [he intended to sprinkle] upon a man and he sprinkled upon a beast, he need not dip again if some [purification] water remained on the hyssop; but [if he intended to sprinkle] upon a beast and instead he sprinkled upon a man, even though there was still some water on the hyssop, he must dip again. The water that drips [from the hyssop that was dipped with the intention of sprinkling upon something that is not susceptible to impurity], is valid [purification water and if collected into a flask one may dip and sprinkle from there], and therefore it conveys impurity as does usual purification water. (4) If one was sprinkling from a window [set high in a wall from where one would sprinkle onto the people below, which was located] in a public domain and [a man who was sprinkled upon] entered the Sanctuary and the water was [later] found to be invalid, he is blameless. [Since a doubtful condition of impurity in a public domain is regarded as pure, therefore, he was under no obligation to inquire about the validity of the water.] But if the sprinkling was done from a window in a private domain, and [a man who was sprinkled upon] entered the Sanctuary, and

רבנו עובדיה מברטנורא

פסולה. דבעינן כוונת הזאה והרי לא נעשית מחשבתו: **ואפילו הן מאה.** ולא בעינן הזאה בפני עצמה לכל איש ואיש או לכל כלי וכלי: **ג על דבר המקבל טומאה.** אדם וכלים: **על דבר שאינו מקבל טומאה.** בהמה וכלי אבנים: **אם יש באזוב לא ישנה.** אם נשתייר באזוב כדי הזאה אין צריך לחזור ולטבול פעם שניה, אלא מזה מאותו שנשתייר באזוב. על הדבר הטמא ועלתה לו הזאה, דכתיב והזהו ההור על הטמא, עד שיתכוין להזות על הטמא, הלכך כשנתכוין בשעת טבילת האזוב להזות על הטמא לא ישנה, אלא יזה ממה שנשתייר באזוב. אבל אם טבל האזוב כדי להזות על דבר שאינו מקבל טומאה, הואיל ותחילת טבילתו פסולה, כך הזאתו פסולה, ולא יזה במה שנשתייר באזוב עד שישנה: **המים המנטפין.** מן האזוב שהטבילו לשם דבר שאינו מקבל טומאה, אם הטביל באותם טפות אזוב והזה מהן, כשרין: **לפיכך מטמאין.** לפי שלא עשו מצותן, שהרי הטבילה הראשונה פסולה היתה, והרי אלו הטפות כשאר מי חטאת הכשרים שהן מטמאין: **ד המזה מחלון של רבים.** שעומד בחלון של רבים והזה שם על כל הטמאים

לאחוריו, לאחוריו והזה לפניו, היתה פסולה. לפניו, והזה על הצדדין שלפניו, היתה כשרה. מזין על האדם מדעתו ושללא מדעתו. מזין על האדם ועל הכלים, ואפלו הן מאה: **ג נתכונן להזות על דבר שהוא מקבל טמאה והזה על דבר שאינו מקבל טמאה, אם יש באזוב, לא ישנה.** על דבר שאינו מקבל טמאה, והזה על דבר שמקבל טמאה, אם יש באזוב, ישנה. על האדם, והזה על הבהמה, אם יש באזוב, לא ישנה. על הבהמה, והזה על האדם, אם יש באזוב, ישנה. המים המנטפים, כשרים. לפיכך הם מטמאין לשם מי חטאת: **ד המזה מחלון של רבים ונכנס למקדש ונמצאו המים פסולים, פטור.** מחלון של יחיד ונכנס למקדש ונמצאו המים פסולים, חייב.

the water was found to be invalid, he incurs the penalty [of a sacrifice. Since a doubtful condition of impurity in a private domain is deemed to be unclean, it was, therefore, his duty to inquire about the validity of the water, before he entered the Sanctuary]. A High Priest, however [if he entered the Sanctuary after he had been sprinkled upon with water that was found to be invalid], is exempt, regardless, of whether the sprinkling upon him was done from a private window or from one in a public domain, for a High Priest never incurs a penalty for entering the Sanctuary [according to the view of Rabbi Shimon, as stated in Horayot 2:7, "The anointed High Priest is not liable for a transgression relating to the impurity of the Sanctuary and its holy things; these are the words of Rabbi Shimon"]. The people used to slip near a certain window in a public domain [on account of the abundance of water of purification that was sprinkled there], and moreover, [though such water would be expected to convey impurity by touch] they stepped upon it [intentionally on that spot] and did not refrain [from entering the Sanctuary], because it was said, that purification water that served its purpose [through being sprinkled] conveys no impurity. (5) A pure person may hold a defiled axe [a father of impurity] in his skirt and sprinkle upon it [since the skirt, due to contact with the axe, becomes only a first grade of impurity, it, therefore, does not convey any further impurity to the man (since people and vessels become defiled by contact with a father of impurity only)]; and although there is on it [the axe, after the sprinkling] sufficient water for a sprinkling, he remains clean [having served its purpose, the water no longer conveys impurity through carrying]. How much water is considered to be sufficient for a sprinkling [so that it defiles one who carries it]? Sufficient for the tops of the buds to be dipped into and for the sprinkling to be performed [excluding that which is absorbed in the buds]. Rabbi Yehudah says: They [the buds] are regarded as

אֶבֶל כֹּהֵן גָּדוֹל, בֵּין מַחֲלוֹן שֶׁל יַחֲיד שֶׁל מַחֲלוֹן שֶׁל רַבִּים, פְּטוֹר, שְׂאִין כֹּהֵן גָּדוֹל חַיֵּב עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ. מַחֲלִיקִין הֵיוּ לְפָנָי תַּלּוֹן שֶׁל רַבִּים וְדוֹרְסִין וְלֹא נִמְנָעִין, מִפְּנֵי שְׂאֲמָרוֹ, מִי חֲטָאת שְׁעָשׂוּ מִצּוֹתָן, אֵינָן מִטְּמְאִין: הֵ אֹחֲזוּ הוּא הַטְּהוֹר בְּקָרְדִם הַטְּמֵא (בְּכַנְפוֹ), וּמִזָּה עָלָיו. אִף עַל פִּי שֵׁשׁ עָלָיו כְּדֵי הַזְּיָה, טְהוֹר. כִּמְהָ יְהֵא בְמִים וְיִהְיֶה בָהֶם כְּדֵי הַזְּיָה, כְּדֵי שִׁטְבִּיל רְאִשֵׁי גְבַעוּלִין וְיִזָּה. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, רוֹאִים אוֹתָם

רבנו עובדיה מברטנורא

העוברים, והזה על הטמא כסבור שהמים שבידו טהורים להזאה: **ונמצאו פסולים.** אם נכנס בהזאה זו למקדש: **פטור.** הטמא מקרבן, דהוי כספק טומאה ברשות הרבים דספיקו טהור. ופירש הרמב"ם הטעם, דטמא זה אנוס הוא דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה ולבדוק אם המים כשרין להזאה אם לאו, כיון שהיה עומד ברשות הרבים ומוזה על הרבים. אבל העומד בחלון של יחיד ומוזה, הוה ליה לטמא לבדוק על המים אם כשרים אם לאו, וכיון דלא בדק, שגגה היא זו ולא אנוס, ואם נכנס למקדש בהזאה זו חייב קרבן, דהוי כספק טומאה ברשות היחיד דספיקו טמא: **שאיין כהן גדול חייב על ביאת המקדש.** דכתיב (במדבר יט) ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל, מי שחטאו שוה לקהל דהיינו ליחידים, פרט לכהן גדול שאין חטאו שוה ליחידים: **מחליקין היו.** כלומר כל כך מי חטאת היו שם עד שהיו מחליקין בהן בני אדם, ואפילו הכי דורסים בהן, משום דלא מטמאין, הואיל ונעשית מצותן: **ה' בכנפו.** בכנף בגדו, לפי שהקרדום הצריך הזאה הוא אב הטומאה, וכשאוחז בכנפו נעשה הכנף ראשון אין האוחזו טמא, דאין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה. ואע"פ שיש על הקרדום מים כדי הזיה, אין האוחזו טמא משום נושא מי הנדה, הואיל ונעשית מצותן כבר: **כדי שיטביל ראשי גבעולין ויזה.** חוץ ממה שהאזוב בולע: **כאילו הן על אזוב של נחושת.** שאינו בולע. דרואים המים הבלועים באזוב כאילו הן בעין להשלים שיעור הזאה להיות הנושאן טמא. והא דכתיב (שם) ומוזה מי הנדה

though they were on a hyssop of copper [which absorbs no water. Therefore, the water absorbed is added to that which remains on the surface and a smaller quantity suffices to defile; the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. (6) If one sprinkled with a defiled hyssop [one that was picked for food]: if it was the bulk of an egg [the minimum size required for food to convey impurity], the water becomes invalid, and the sprinkling is invalid. If it was less than the bulk of an egg, the water remains valid, but the sprinkling is invalid [since the hyssop was not pure for the purification water]. It also conveys impurity to another hyssop, and that one to another hyssop, even if they are one hundred [because regarding water of purification, the conveyance of impurity is not limited to any degree]. (7) If the hands [or even one hand] of a man who was pure for purification water became impure [i.e., he touched something which defiles his hands only (Mishnah Achronah)], his body also becomes impure [in regard to the purification water], and he conveys impurity to his fellow, and his fellow to his fellow, even if they are one hundred. (8) Should the outer part of a *lagin* [jar, containing the water of purification] become defiled [by coming into contact with defiled liquid, although the inner space does not usually become defiled (see Kelim 25:6, here, however)], its inner part also becomes defiled [in regard to purification water], and it conveys impurity to another *lagin*, and that one to another, even if they are a hundred. A bell and a clapper are considered connected [both in regard to impurity and sprinkling. Contact with or sprinkling upon one, equally affects the other]. Regarding a spindle used for coarse material, [with which one weaves mats, the spindle consists of three items: a thin wooden rod in the middle, around which the threads are wrapped, a metal pipe with a hooked needle on one tip, with which, one weaves the thread, and at the other tip, a weighted ball, to weigh down the yarn. Had these three items not been connected, only the tip containing the hook would be considered a vessel and susceptible to impurity and even after they are connected,] one should not sprinkle on its rod or ball [alone, rather he must sprinkle on both]; yet if it was sprinkled, it is valid. Regarding a spindle used for flax, they [are connected in a stronger fashion and therefore] are regarded as being connected. If a leather cover of a cot is fastened to its knobs, both [cot and cover] are regarded as being connected [and sprinkling any of them is valid for both]. The base [wooden squares into which the legs of the cot are

רבנו עובדיה מברטנורא

דררשינן מיניה לנושא כשיעור הזאה, היינו שאילו היו בעין היה בהן שיעור הזאה. ואין הלכה כר' יהודה: **ו' המזה באזוב טמא**. כגון אזוב של גינה שלקטו לאכילה: **אם יש בו כביצה**. דחזו שיעור אוכל בין לקבל טומאה בין לטמא אחרים: **והזאתו פסולה**. דכתיב (שם) והזה הטהור, שיהיה המזה טהור והאזוב טהור: **אפילו הן מאה**. כולן טמאין לחטאת, דאין מונין ראשון ושני בחטאת אלא כולן הן תחילה: **ח' שנטמאו אחוריו**. במשקין טמאין, דלשאר טהרות לא נטמא תוכו, אבל חטאת אינו כן: **הזוג והענבל חיבור**. שאם הזה על אחד מהן, חבירו טהור. חזו הוא הפעמון, וענבל הוא הפטיש שבפנים המכה בפעמון שעל ידו מקשקש: **כוש של רובן**. פלך שטווין בו ארבי הוא הגמי שעושין

כאלו הן על אזוב של גחשת: **ו' המזה באזוב טמא**, אם יש בו כביצה, המים פסולים והזיתו פסולה אין בו כביצה, המים כשרים, והזיתו פסולה. ומטמא את חברו, וחברו את חברו, אפילו הן מאה: **ז' הטהור לחטאת שנטמאו ידיו**, נטמא גופו, ומטמא את חברו, וחברו את חברו, אפילו הן מאה: **ח' לגין של חטאת שנטמאו אחוריו**, נטמא תוכו, ומטמא את חברו, וחברו את חברו, אפילו הן מאה. חזו והענבל, חבור. כוש של רובן, לא יזה לא על הכוש ולא על הפיקה. ואם הזה, מזה. של פשתן, חבור. עור של עריסה שהוא מחבר לפיקות, חבור. המלבן, אינו חבור לא

inserted to] does not constitute a connection [with the cot], either in regard to impurity [i.e., if only one contracted impurity, the other remains pure] or purity [if one was sprinkled upon the other still remains impure]. All handles of utensils that have a hole bored into them [so that the utensil is inserted into them] are regarded as being connected. Rabbi Yochanan ben Nuri says:

Also those [handles] that are wedged [into holes in the utensils are considered connected, the *halachah* does not follow this view]. (9) The baskets [on either side] of a [donkey's] pack-saddle, the bed of a threshing device [consisting of detachable parts], the irons of a bier [there was a horn on top of the bier, to which one would secure the deceased so that he would not fall off], the [drinking utensils shaped like] horns used by travellers [placed one within the other], a key chain [holding many keys], the loose stitches [connecting several garments together so that they don't get lost which are] used by cleaners, and a garment stitched together with *kil'ayim* [a mixture of wool and linen which is prohibited to wear and will be removed] are regarded as being connected in respect of impurity [and if one part becomes defiled, the other also becomes defiled], but not in regard to sprinkling [where each require separate sprinkling]. (10) If the lid of a kettle is connected by a chain, the School of Shammai says: They [the lid and the kettle] are considered as being connected regarding impurity [and if one becomes defiled, the other is also defiled], but not in regard to sprinkling [each requiring separate sprinkling]. The School of Hillel says: If the kettle was sprinkled, then the lid is also

בנו עובדיה מברטנורא

ממנו מחצלאות: לא על הכוש ולא על הפיקה. כלומר לא יזה לא על זה לבדו ולא על זה לבדו דלא הוה חבור, אבל צריך להוות על שניה: פיקה. מה שמשמין בסוף הכוש להכבידו קרוי פיקה. בלע"ז פורטל"ו. ואם הוה על אחד מהן בלבד, מוזה. ורמב"ם פירש, לא על הכוש ולא על הפיקה אלא על קנה הברזל שרגילין לתת בראש הכוש שנקרא צנורא, ועליו מזין מפני שהוא עיקר הכלי, ועולה ההזאה לכוש ולפיקה: של פשתן חבור. שהפך שטווין בו פשתן דרכו להיות הפיקה מחוברת בכוש: עור של עריסה. עור שמשמין בעריסה של קטן ודרכו להיות מחובר בעריסה: המלבן. כמין קערות של עץ חקוקות שמכניסין בו כרעי המטה שלא ירקבו מלחלוחית הארץ. ודומה לו בפרק המוכר את הבית בבבא בתרא, מלבנות של כרעי המטה: אינו חבור לא לטומאה. דאם נטמא זה לא נטמא זה: ולא לטהרה. דאם הוה על זה לא הוה על זה: הקדוחות חבור. כגון ידות הסכינים שהברזל נכנס לתוך הבית יד של עץ או של עצם ומחובר בו הוי חבור, נטמא אחד מהן נטמא חבור, וכן אם הוה על אחד מהן הוה על חבור. קדוחות, לשון מקדה: אף החרוקות. לשון ויחרקו שן (איכה ב) כלומר אף הידות שהן חדות בראשן ומכניסין חודן בנקב שעושין בראש הכלי, כגון בית יד של רומח, אף אלו הוה חבור. ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי: ט הסלים שבקנתל. סלים שדרכן להוליך בהן פירות או זבלים על גבי החמור וכן מחוברין זה בזה: מטה של טרבל. כמין עז של ברזל שדשין בו את התבואה: קרן של כליבה. המטה של מתים עושים לה כמין קרן של ברזל וקושרין בו המת שלא יפול. וקורים למטה של מתים כליבה, שהיא עשויה ככלוב של עופות: וקרנים של יוצאי דרכים. קרני בהמה וזיה שמולכים עמהם עוברי דרכים למלאות בהן מים לשתות: ושלשלת המפתחות. שלשלת שתולים בה המפתחות: ושלל של כובסים. דרך הכובסים לשלול הבגדים זה עם זה הקטן עם הגדול שבביל שלא יאבד: והבגד שהוא תפור בכלאים. שתי חתיכות של בגד צמר שתפרן בחוטי פשתן וסופו להפרד משום איסור כלאים, וכן שלל של כובסים סופו להפרד, ואפילו הכי הוי חיבור לטומאה: מיחם. קומקום של נחושת שמחממים בו המים: חוץ מטומטום ואגדרוויגיוס. לפי שהן

לְטִמְאָה וְלֹא לְטִהָרָה. כָּל יְדוֹת הַכְּלִים הַקְּדוּחוֹת, חֲבוּר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אִף הַחֲרוּקוֹת: ט הַסְּלִים שֶׁבְּקִנְתָּל, וְהַמֶּטֶה שֶׁל טְרַבֵּל, וְקֶרֶן שֶׁל כְּלִיבָה, וְקֶרֶן שֶׁל יוֹצְאֵי דְרָכִים, וְשִׁלְשֵׁלַת הַמִּפְתָּחוֹת, וְשִׁלְל הַכּוּבְסִים, וְהַבְּגָד שֶׁהוּא תְּפוּר בְּכִלְאִים, חֲבוּר לְטִמְאָה וְאִינוּ חֲבוּר לְטִהָרָה: י כְּפוּי מֵחַם שֶׁהוּא מְחַבֵּר לְשִׁלְשֵׁלַת, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, חֲבוּר לְטִמְאָה וְאִינוּ חֲבוּר לְטִהָרָה. בֵּית הֵלֵל אוֹמְרִים,

considered as having been sprinkled; but if the lid only was sprinkled, the kettle is not considered as having been sprinkled upon. All are eligible for sprinkling, except a *tumtum* [one who has neither male or female genitals], a hermaphrodite, a woman, and a child that is without understanding [who cannot sprinkle with intent]. A woman may assist [a man] while he sprinkles, and hold the water for him while he dips and sprinkles.

If she held his hand, even if only at the time of sprinkling [and much more so, if she held it while he was dipping], it is invalid [since, according to Numbers 19:18, “A pure man” must perform these services]. (11) If the hyssop was dipped in the daytime and the sprinkling was done [later, but] on the same day [though there may have been a long interval between the two], it is valid. [The verse states: (Numbers 19:19) “The pure person shall sprinkle upon the defiled person on the third day and on the seventh day” thus it is deduced that sprinkling is only valid during the day. And dipping is juxtaposed to sprinkling, as stated (ibid. verse 18) “Dip it in the water and sprinkle” teaching that, it too, must be performed during the day, thus,] If one dipped it in the daytime, and sprinkled at night or dipped at night and sprinkled the following day, the sprinkling is invalid. The man himself, however [where he was not sprinkled on the seventh day and did not immerse], may perform immersion at night [after the seventh day] and perform the sprinkling on the following day, [however, the normal course of events is, that he is sprinkled on the seventh day after which he immerses during that same day], for sprinkling is not allowed [at night] until the sun has risen; yet if any of these was done as early as the rise of the dawn, it is valid.

רבנו עובדיה מברטנורא

ספק אשה, ואשה אינה כשרה להזות, דכתיב וטבל במים איש טהור, איש ולא אשה, טהור, לרבות את הקטן והזאה ליתף מטבילה דאתקוש להדידי: **האשה מסעדתו**. מסייעתו כדמפרש בסיפא דאוחות לו במים: **אם אחזה בידו אפילו בשעת הזאה פסול**. לא מבעיא בשעת טבילה דכי כתיב איש ואל אשה, בטבילה הוא דכתיב, אלא אפילו בשעת הזאה דלא כתיב קרא בהזאה, אפילו הכי אם אחזה בידו, פסול, דגמרינן הזאה מטבילה: **י' א' ביום והזה בלילה פסול**. דכתיב והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי, ביום ולא בלילה. ואתקש טבילה להזאה, דכתיב וטבל במים איש טהור והזה, מה הזאה ביום אף טבילת אוב ביום: **טובל בלילה ומזה ביום**. היכא דשהה טבילתו ולא הזה ביום השביעי, כשבא להזות בשמיני או בתשיעי ועשירי יכול להקדים טבילה להזאה. אבל הטובל בשביעי כמצותו, מזה תחלה ואחר כך טובל, דכתיב וחטאו ביום השביעי והדר וכבס בגדיו ורחץ במים: **משעלה עמוד השחר כשר**. דמשם ואילך הוא יום, דכתיב (בנחמה ד) ואנחנו עושים במלאכה וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים, וכתיב (שם) וחזו לנו הלילה משמר והיום מלאכה:

Gemara Niddah, 19b

גמרא נדה דף י"ט:

Ze'iri, citing [the name of] Rabbi Chanina, replied [to the question of; “What is meant by the blood of a wound?”]: Like the blood of a head louse. An objection was raised:

זעירי אמר רבי חנינא כדם מאכולת של ראש. מתיבי

If she killed a louse, she may attribute the stain to it. Does this not refer to a louse of any part of the body [hence proving that a louse, even though not a head louse, is similar in color]? No, [only] to one of her head. Ammi of Vardina'ah said in the name of Rabbi Avahu: Like the blood of the little finger of the hand that was wounded, healed

and [then] wounded again. Furthermore, it does not mean that of any person **but only that of a young unmarried man**. And up to what age? Up to the age of twenty. An objection was raised: She [a woman who discovered a blood stain] may attribute it to her son or to her husband [if they have a wound. Now the attribution] to her son is quite reasonable, since it is possible [that he was unmarried, and therefore, the color of his blood is similar], but how is this possible in the case of her husband [who by definition is not an **unmarried man**]? Rabbi Nachman the son of Yitzchak answered: Where the woman entered the bridal chamber, but had no relations [so that the blood is still that of an unmarried man].

הָרָגָה מֵאֲכֹלֶת הָרִי זֶה תוֹלָה בָּהּ מֵאִי לְאוֹ דְכֻלֶּיהָ גּוֹפָה לֹא דְרֵאשָׁה. אֲמִי וְרַדִּינָאָה אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ כַּדְם אֲצַבֵּעַ קִטְנָה שֶׁל יָד שֶׁנִּגְנְפָה וְחִיּוּתָהּ וְחִזּוּרָה וְנִגְפָה וְלֹא שֶׁל כָּל אָדָם אֲלֵא שֶׁל בַּחֹר שֶׁלֹּא נִשָּׂא אִשָּׁה וְעַד כַּמָּה עַד בֶּן עֶשְׂרִים. מִתִּיבֵי תוֹלָה בְּבִנָּה וּבְבַעֲלָה בְּשִׁלְמָא בְּבִנָּה מִשְׁכַּחַת לָהּ אֲלֵא בְּעֵלָה הֵיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ אָמַר רַבִּי נַחֲמָן בַּר יִצְחָק כַּגֹּן שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲפָה וְלֹא נִבְעֵלָה:

וזהו יתרו דף פ"ט ע"א

תָּא חֲזִי כְּתִיב שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעִשִׂיתָ כָּל מְלֹאכְתְּךָ וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לִי אֱלֹהֶיךָ וְגוֹמֵר כָּל מְלֹאכְתְּךָ בְּאִינוֹן שִׁיתָא יוֹמֵי עֲבִידְתִּיהוּ דְּבְנֵי נָשָׂא. וּבְגִין הָאִי מְלָה לֹא מוֹדוּוּנֵי חֲבֵרֵיִיא בַּר בּוֹמְנָא דְּלֵא יִשְׁתַּכַּח מִעֲבִידְתִּיהוּ דְּבְנֵי נָשָׂא אֲלֵא עֲבִידְתִּיהָ דְּקַדְשָׁא בְּרִידָה הוּא. וּמֵאִי עֲבִידְתִּיהָ וּוּנָא דְּמִטְרוֹנִיתָא לְאַפְקָא נִשְׁמַתִּין קְדִישִׁין לְעֵלְמָא וּבְגִין כַּד בְּהָאִי לִילִיא חֲבֵרֵיִיא מִתְקַדְשִׁי בְּקְדוּשָׁה דְּמֵאֲרִיהוֹן וּמְכֻנְי לְבִייהוּ וְנִפְקֵי בְּנֵי מַעְלֵי בְּנֵי קְדִישִׁין דְּלֵא סְטָאן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא בְּגִין דְּמִלְכָּא וּמִטְרוֹנִיתָא. וְעַל אֲלִין כְּתִיב (דְּבָרִים י"ד) בְּנִים אַתֶּם לִי אֱלֹהֵיכֶם. לִי אֱלֹהֵיכֶם וְדָאִי. בְּגִין דְּאֲלִין אֲקָרִין בְּגִין דִּילִיהָ. בְּגִין לְמַלְכָּא וּלְמִטְרוֹנִיתָא. וְהָא דְּעִמְיִיהוּ דְּחֲבֵרֵיִיא דִּידְעִין רְזָא דָּא כַּדָּא מִתְדַבְּקוּ. וּבְגִין כַּד אֲקָרִין בְּגִין לְקַדְשָׁא בְּרִידָה הוּא:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

Sha'arei Kedusha, Part 2, Chapter 4

מוסר

מספר שערי קדושה ח"ב שער ד'

Regarding showing off one's actions to other people: You know that which our Rabbis, of blessed memory said regarding a certain woman who was punished in hell because she would boast to her friend; I fasted today and so on. Not only is such a person not rewarded, but he is punished in hell. For, after all, he has shown what is on his mind: that his actions are not for the sake of Heaven at all. Such

הוֹרָאתָ מַעֲשָׂיו לְבָרִיּוֹת יִדְעַתָּ מַה שֶּׁאָמַרְוּ רְבוּתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָּה עֲנִין אוֹתָהּ הָאִשָּׁה שְׁהִיתָה נִעְנָשֶׁת בְּגִיהָנָם עַל שְׁהִיתָה מְסֻפֶּרֶת לְחֲבֵרָתָה הַיּוֹם הַתְּעִינִתִי וְכוּ' וְלֹא דִי שְׂאִינוּ מְקַבֵּל שְׂכָר אֲלֵא שֶׁנִּדְוֵן בְּגִיהָנָם כִּי הָרִי מְגַלָּה דְּעִתּוֹ שֶׁאִין מַעֲשָׂיו כָּלֵל

people are among the falsely pious, like the *parush nakfe* [so named because they knock their feet together walking slowly in exaggerated humility] or *parush kizai* [when they pray, they bow so low that they bang their heads against the wall, causing themselves to bleed, or those who do similar actions (Sotah 22b)]. Our Rabbis, of blessed memory, said; A person should always fear

God secretly, and all his ways should be for the sake of Heaven. If a person can direct all his ways for the sake of Heaven, and not reveal even one of them to other people, his reward is doubled and quadrupled. For "It is the glory of God to conceal a thing." (Proverbs 25:2)

Practical Law:

Rambam, Laws of Sabbath, Ch. 6

(1) It is permissible to lend or rent tools to a non-Jew even if he works with them on the Sabbath, because we are not commanded regarding the resting of tools [on the Sabbath]. But it is forbidden to lend or rent an animal or a slave because we are commanded regarding the resting of animals and slaves. (2) If a Jew has a partnership with a non-Jew to perform [certain] work, or in merchandise in a store, it is permissible for them to agree from the outset that the profit of the Sabbath, however little or much it may be, will go to the non-Jew only and the profit of some other day of the week, instead of the Sabbath, will go to the Jew only. If they did not originally make such an agreement, then when they come to divide their profits, the non-Jew alone takes the profit of all the Sabbaths while they divide the rest. The non-Jew does not give the Jew anything

additional to compensate for the profit of the Sabbath unless they agreed on this originally. So, too, if they received a field in partnership; the rule is the same. (3) If they made no prior agreement, then when they come to divide the profits, if the profit from the Sabbath is not known, it seems to me that the non-Jew takes one seventh of the profit, and they divide the rest. If a Jew gives money to a non-Jew with which to do business, even though the non-Jew engages in business on the Sabbath, they divide the profit equally, and this is how all the

Gaonim, of blessed memory, ruled.

לְשֵׁם שְׁמִים וְהוּא מְכַלֵּל הַפְּרוּשִׁים פְּרוּשׁ נִקְפֵי פְרוּשׁ קִיזָאֵי וְכוּ' וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה לְעוֹלָם יְהִי אָדָם יֵרָא שְׁמִים בְּסִתְרָ וְיִהְיֶה כָּל דְּרָכָיו לְשָׁמַיִם וְאִם יִכּוֹל אָדָם שְׂיַעֲשֶׂה כָּל דְּרָכָיו לְשָׁמַיִם וְלֹא יִפְרֹשׁ לְבִרְיוֹת אֶפְלוּ אֶחָד מֵהֶן שְׁכָרוּ כְּפוּל וּמְכַפֵּל מִפְּנֵי שְׁפָבוּד אֱלֹהִים הִסְתֵּר דְּבָר עַד כָּאֵן לְשׁוֹנָם:

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פרק ו'

א מִתֵּר לְהַשְׂאִיל בָּלִים וְלְהַשְׁבִּיחַ לְנִכְרִי וְאֵף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּהֵן מְלֹאכָה בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי שְׂאִין אֲנִי מְצוּיִם עַל שְׁבִייתָ הַכֵּלִים אֲבָל בְּהִמְתּוֹ וְעַבְדּוֹ אֶסּוּר מִפְּנֵי שְׂאִינוֹ מְצוּיִם עַל שְׁבִייתָ בְּהִמְתּוֹ וְעַבְדּוֹ: ב הַמְשִׁיתָה עִם הַנִּכְרִי בְּמִלְאכָה אוֹ בְּסִחוּרָה בְּחִנוּת אִם הִתְנֵנוּ בְּתַחֲלָה שִׁיְהִי שְׂכָר הַשַּׁבָּת לְנִכְרִי לְבָדוּ אִם מֵעַט אִם הִרְבֵּה וּשְׂכָר יוֹם אַחֵר כִּנְגָד יוֹם הַשַּׁבָּת לְיִשְׂרָאֵל לְבָדוּ מִתֵּר וְאִם לֹא הִתְנֵנוּ בְּתַחֲלָה כְּשִׁבּוֹאוֹ לְחִלּוֹק נוּטֵל הַנִּכְרִי שְׂכָר מִשְׁבֵּתוֹת בְּלֵן לְבָדוּ וְהַשְׂאֵר חוֹלְקִין אוֹתוֹ וְאִינוּ מוֹסִיף לוֹ כָּלּוֹם כִּנְגָד יוֹם הַשַּׁבָּת אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנֵנוּ בְּתַחֲלָה וְכֵן אִם קִבְּלוּ שְׂדֵה בְּשׁוֹתְפוֹת דִּין אֶחָד הוּא: ג וְאִם לֹא הִתְנֵנוּ וּבָאוּ לְחִלּוֹק הַשְּׂכָר וְלֹא יְהִי שְׂכָר שַׁבָּת יְדוּעַ יֵרָאֵה לִי שֶׁהַנִּכְרִי נוּטֵל שְׁבִיעִית הַשְּׂכָר וְהַשְׂאֵר חוֹלְקִין: הַנּוֹתֵן מְעוֹת לְנִכְרִי לְהַתְעַסֵּק בְּהֵן אֵף עַל פִּי שֶׁהַנִּכְרִי נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּשַׁבָּת חוֹלֵק עִמּוֹ בְּשְׂכָר בְּשׁוּה וְכֵן הוֹרוּ כָּל הַגְּאוֹנִים זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה: